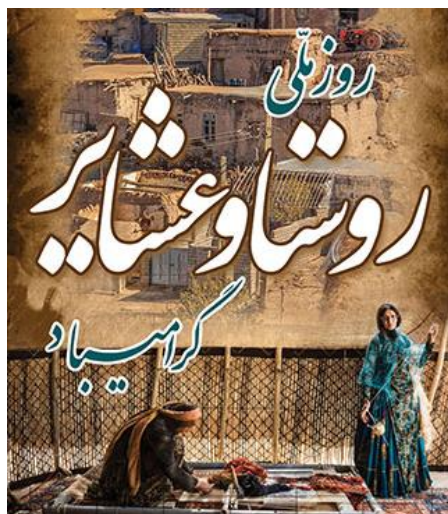

به مناسبت روز ملی روستا و عشایر

در تقویم رسمی کشور، ۱۵ مهر ماه به عنوان روز ملی روستا و عشایر ثبت شده است.

جامعه روستایی و عشایری خاستگاه تمدن بشری است که با فرهنگ و شیوه زندگی مخصوص خود مردمانی صبور، تلاشگر، معتقد و غیور را تربیت کرده‌اند. این جامعه به عنوان سنگ زیربنای تولید، برخلاف نسبت جمعیتی پایین، نقش مهمی در امنیت، اقتصاد و استقلال کشور ایفا می‌کنند و به مثابه کانون‌های کوچک تولیدی، سهم بزرگی در توسعه همه جانبه دارند.

اگرچه نفت، صنعت و خدمات سهم به سزایی در اقتصاد ملی دارند اما اقتصاد روستایی و عشایری در مقابل منابع طبیعی پایان پذیر، جزو اقتصاد پایان ناپذیر محسوب می‌شود. نگاهی به جمعیت روستاها و عشایر نشان می‌دهد که این جمعیت مولد، کم حاشیه و نجیب، به دور از آلودگی و معضلات کنونی شهرها و وابستگی کمتر به منابع نفتی، نقش ارزشمندی در توسعه پایدار ایفا می‌کنند. روستاییان و عشایر در تامین غذا، امنیت غذایی، سلامت تولید مواد غذایی پیشتازند؛ نقش پر رنگی در صنعت توریسیم و صنایع دستی دارند؛ و تولید کننده فرهنگ و آداب و سنن بسیاری در کشور بوده و هستند و نقش مهمی را در تأمین امنیت کشور به خصوص در مناطق مرزی و دورافتاده ایفا می‌کنند.

جامعه روستایی

مطابق نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵، نزدیک به ۲۱ میلیون نفر از جمعیت کشور معادل ۲۵,۹ درصد در مناطق روستایی ساکن هستند. دین ۹۹,۷ درصد افراد ساکن در نقاط روستایی اسلام است و ۷۸,۵ درصد از افراد جمعیت ۶ ساله و بیشتر ساکن در روستاها باسوادند (۱). بر اساس نتایج طرح آمارگیری از نیروی کار در بهار ۱۴۰۰، نرخ مشارکت اقتصادی جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر در این مناطق، ۴۴,۵ درصد، نرخ بیکاری ۶,۴ درصد و شغل اصلی مردمان ساکن در مناطق روستایی، کشاورزی است (۴).

جدول ۱- مقایسه نرخ مشارکت اقتصادی و نرخ بیکاری در جوامع شهری و روستایی (درصد) ^۵

شرح	نرخ مشارکت اقتصادی	نرخ بیکاری
جامعه شهری	۴۰,۴	۹,۶
جامعه روستایی	۴۴,۵	۶,۴

بر اساس نتایج سرشماری عمومی کشاورزی ۱۳۹۳، بیش از ۳,۵ میلیون بهره‌برداری کشاورزی که ۸۷,۴ درصد از بهره‌برداری‌ها را شامل می‌شود، در نقاط روستایی کشور واقع شده است؛ ۹۲,۲ درصد از اراضی کشاورزی کشور شامل ۱۳,۶ میلیون هکتار از اراضی زراعی و ۱,۶ میلیون هکتار از اراضی باغ و قلمستان در نقاط روستایی قرار دارد؛ ۶۰,۷ درصد از دام‌های سبک (گوسفند و بز) و ۸۹,۳ درصد از دام‌های سنگین (گاو و گاومیش و شتر) در روستاها نگهداری و پرورش داده می‌شود؛ و اغلب قریب به اتفاق سایر فعالیت‌های کشاورزی نظیر پرورش ماهی، پرورش طیور، تولید گلخانه‌ای، پرورش زنبور عسل و پرورش کرم ابریشم در نقاط روستایی کشور انجام می‌شود (۴).

جدول ۲- سهم مناطق روستایی کشور از بهره‌برداری‌های کشاورزی به تفکیک فعالیت (بهره‌برداری - درصد)^۴

شرح	زراعت	باغداری	تولید گلخانه‌ای	پرورش دام سبک	پرورش دام سنگین	پرورش طیور	پرورش زنبور عسل	پرورش ماهی	پرورش کرم ابریشم
تعداد بهره‌برداری	کل کشور	۲۴۸۲۴۴۳	۱۹۴۳۲۰۳	۱۳۷۸۱	۱۱۶۴۱۵۹	۷۰۹۱۰۵	۱۲۲۰۷۶۸	۵۲۱۹۲	۱۳۲۵۳
	روستایی	۲۲۴۰۳۶۷	۱۶۶۹۱۴۳	۱۰۵۳۲	۱۰۶۰۵۴۶	۶۵۷۱۷۸	۱۰۹۶۳۳۹	۴۱۵۴۹	۱۲۲۰۲
سهم مناطق روستایی (درصد)	۹۰,۲	۸۵,۹	۷۶,۴	۹۱,۱	۹۲,۷	۸۹,۸	۷۹,۶	۹۲,۱	۹۴,۰

جامعه عشایر کوچنده

هرچند حدود ۳۰ درصد جمعیت کشور ریشه عشایری دارند (۷) اما بر اساس نتایج حاصل از ثبت جمعیت عشایر کوچنده کشور در سال ۱۴۰۰، در حال حاضر حدود ۱,۱ میلیون نفر معادل ۱,۳ درصد جمعیت کشور جزو جامعه عشایر کوچنده هستند (۲) که در قالب ۱۰۴ ایل و ۵۵۲ طایفه مستقل (۳) در عرصه‌ای حدود ۵۹ درصد مساحت کشور قلمرو و نفوذ دارند (۸).

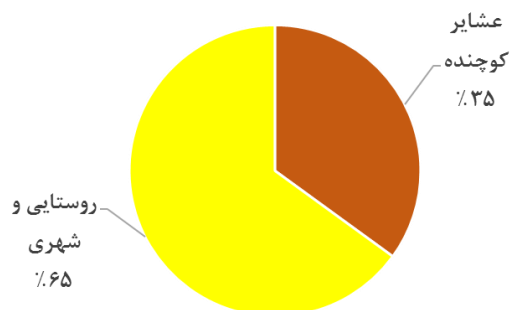
بر اساس نتایج حاصل از آخرین سرشماری اجتماعی - اقتصادی عشایر کوچنده کشور در سال ۱۳۸۷، نرخ مشارکت اقتصادی جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر در این مناطق ۷۴,۲ درصد و نرخ بیکاری ۵,۴ درصد است. ۶۳ درصد افراد ۶ ساله و بیشتر جمعیت عشایر باسوادند (۳).

جدول ۳- مقایسه نرخ مشارکت اقتصادی و نرخ بیکاری در کل کشور و جامعه عشایر کوچنده (درصد)

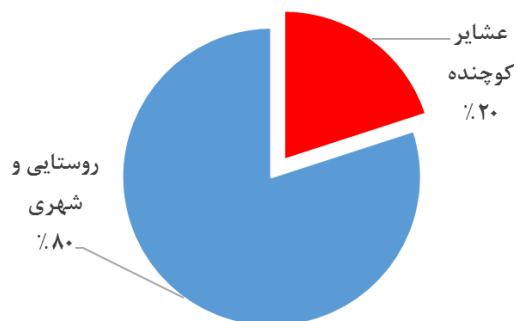
شرح	نرخ مشارکت اقتصادی	نرخ بیکاری
کل کشور ^۵	۴۱,۴	۸,۸
عشایر کوچنده ^۳	۷۴,۲	۵,۴

شغل اصلی عشایر کوچنده دامداری است. این افراد حدود ۲۸ درصد دام سبک (گوسفند و بز) و ۴ درصد دام سنگین (گاو، گاومیش و شتر) کشور را در اختیار دارند و تولیدکننده بیش از ۲۰ درصد گوشت قرمز هستند (۹). علاوه بر آن، حدود ۳۵ درصد از صنایع دستی کشور را افراد این جامعه، به‌ویژه زنان توانمند عشایر تولید می‌کنند (۱۰).

سهم عشایر کوچنده کشور از تولید صنایع دستی (درصد)

سهم عشایر کوچنده کشور از تولید گوشت قرمز (درصد)

مرکز آمار ایران، این روز را به تمامی روستاییان عزیز و عشایر غیور کشورمان تبریک عرض می نماید. /

دفتر کشاورزی - مرکز آمار ایران

مهر ماه ۱۴۰۰

منابع:

- ۱- نتایج کلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن - ۱۳۹۵
- ۲- نتایج ثبت جمعیت عشایر کوچنده - ۱۴۰۰
- ۳- نتایج تفصیلی سرشماری اجتماعی اقتصادی عشایر کوچنده - ۱۳۸۷
- ۴- نتایج تفصیلی سرشماری عمومی کشاورزی - ۱۳۹۳
- ۵- نتایج آمارگیری از نیروی کار - بهار ۱۴۰۰
- ۶- درگاه ملی آمار، برآوردهای جمعیتی، پیش‌بینی جمعیت تا سال ۱۴۱۵

۷- <https://www.irna.ir/news/۸۳۱۲۸۰۲۳>

۸- <https://www.isna.ir/news/۹۴۱۲۰۱۰۰۶۷۹>

۹- <https://www.ashayer.ir/index.aspx?pageid=۱۴۸>

۱۰- <https://www.yjc.news/fa/news/۶۵۴۸۶۳۳>